

LÆRING ER IKKE SKOLIFICERING

I mange vestlige lande er dagtilbud til de mindste børn ikke en del af uddannelsessystemet. Konsekvensen er, at meget læring går tabt, lyder det fra John Bennett, som står bag omfattende undersøgelser af OECD-landenes daginstitutioner.

Af Camilla Mehlsen / Foto: Scanpix

En god skolegang har topprioritet i alle OECD-lande – ingen vil jo sakke bagud i PISA-undersøgelserne. Men når det gælder de små børns læring, stritter indsatsen i vidt forskellige retninger.

I nogle lande er der ikke skyggen af en pædagogisk hensigt bag dagtilbuddene til de helt små børn. Og det er kun fem EU-lande, der opfylder kravet om at tilbyde dagtilbud til minimum hvert tredje barn i alderen 0-3 år.

“I langt de fleste vestlige lande er der en dyb kløft mellem førskoleområdet og uddannelsessystemet. ‘Pasning’ og ‘uddannelse’ ses som to vidt forskellige størrelser. Det er en skam, for dermed går et enormt læringspotentiale tabt.”

Sådan lyder det fra Visiting Fellow John Bennett fra University of London. Han har i en årrække undersøgt tilgangen til daginstitutionsområdet i mange lande, blandt andet som seniorrådgiver for Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) og som leder af UNESCOs Early Childhood and Family Unit.

Arbejdsmarkedets logik. Dagtilbuddene får dog i stigende grad politikernes bevågenhed. Men baggrunden er typisk, at flere kvinder skal kunne komme på arbejdsmarkedet. Det betyder, at dagtilbuddene til de helt små børn snarere ses som et opholdssted, mens mor og far arbejder, end som et egentligt læringssted. Med andre ord: Dagtilbud styres ud fra arbejdsmarkedets logik, og de ses ikke som en essentiel del af uddannelsessystemet.

Den pædagogiske indsats er især mangelfuld for børn under fire år. I det seneste årti har John Bennett foretaget omfattende komparative studier af organiseringen af pasningstilbud til børn, blandt andet i Canada, Korea, USA, Frankrig og Danmark. Og han er ikke i tvivl: Der investeres generelt alt for lidt i små børns læring, især når man tager i betragtning af, hvor meget små børn er i stand til at lære, hvis de får muligheden for det.

John Bennett nævner som eksempel en undersøgelse af det amerikanske Child and Family Policy Center, der viser, at selv om 85 procent af et barns hjerne er færdigudviklet ved treårsalderen, bruger den amerikanske stat under fire procent af dets samlede uddannelsesstøtte på børn under tre år.

“Den tidlige barndom er et optimalt tidspunkt at understøtte kognitiv, sproglig og social udvikling. Små børn lærer og udvikler sig hele tiden. Det vil være synd at finansiere tilbud, der ikke giver børnene lov til at lære,” siger John Bennett.

Plads til mere læring. I de danske dagtilbud er læring allerede et nøgleord. Ifølge loven om pædagogiske læreplaner fra 2004 skal alle dagtilbud udarbejde pædagogiske læreplaner med mål for børns læring inden for seks områder. Læreplanerne er et styringsredskab for kommunerne og skal bidrage til at styrke den faglige kvalitet og bryde den negative sociale arv på et tidligt tidspunkt i barnets liv.

Da loven om læreplaner blev vedtaget, vakte det stor modstand blandt pædagoger. På det tidspunkt var John Bennett i gang med at udarbejde en større komparativ undersøgelse af dagtilbuddene i 20 OECD-lande, blandt andet i Danmark.

“Grunden til, at mange danske pædagoger er utilpasse med læreplaner, er, at de ser det som en ‘skolificering’ af den tidlige barndom. Men fokus på læring – og at støtte børn med at forstå og opnå særlige kompetencer – er ikke det samme som skolificering,” siger John Bennett.

“Selv om de danske daginstitutioner er langt bedre end det europæiske gennemsnit, er der plads til forbedring. Der kunne godt være et endnu større fokus på læring for livet og en bedre sammenhæng med skolen, når børn nærmer sig skolealderen,” siger John Bennett.

For John Bennett handler det om, at pædagogerne skal understøtte de små børns læring på det niveau, de befinder sig – ikke at de skal træne børnene til at sidde på skolebænken. John Bennett tager eksempelvis skarpt afstand fra det britiske pasningssystem, der i alt for høj grad er styret af decideret skoleforberedelse i børnehaven.

“I England er der en tendens til at presse mod det ekstreme. Den overordnede ide er, at barnet skal begynde så tidligt som muligt med at lære. De små børn bliver behandlet, som var de skolebørn. Klasser med 4-årige børn kan blive styret af, hvad der står på skoleskemaet, og dermed komme til at fungere som en slags skole med fokus på stærk disciplinering.”

Stor forskel på indsatsen. EU arbejder på at justere Europas dagtilbud, så der er en større sammenhæng. I øjeblikket hersker der vidt forskellige normer og traditioner fra land til land. For nu at nævne nogle eksempler: De fleste danske børn under tre år bliver passet uden for hjemmet. Sådan er det også i Norge og Sverige, men syd for grænsen ser billedet helt anderledes ud. I Tyskland kommer blot hver tiende barn i dagpleje eller vuggestue, inden

barnet er fyldt 3 år. Og i Holland og Spanien er det snarere hver 20. barn, der passes uden for hjemmet.

Der er også stor forskel på, hvor meget hvert land investerer i dagtilbudsområdet. For eksempel bruger Danmark over 2 procent af landets BNP på pasningstilbud, mens England bruger under 0,5 procent og Holland godt 0,2 procent. I alle landene er det generelle mønster dog, at langt de fleste penge går til institutioner for de 3-7-årige.

Det er dog en større politisk opgave at ændre på systemerne, for de er dybt forankret i det enkeltes lands historie, fortæller John Bennett. “Historie og kultur er svære at ændre på, men for børnenes skyld må vi justere tilbuddene på baggrund af den bedst mulige forskning og praksis.” “Politiske systemer har også en enorm indflydelse på organiseringen af pasningstilbud. Liberale økonomier og regeringer investerer ikke nok i små børn.

De nordiske socialdemokratiske systemer klarer sig langt bedre, når det gælder tilbud til små børn og familier,” siger John Bennett.

Hausfrau og ravnemor. Et eksempel på, at historie og politiske ideologier styrer daginstitutionen, er udviklingen af pasningsmuligheder i Tyskland, fortæller John Bennett.

“Tyskland er en interessant case, hvad angår pasning af børn. Efter Anden Verdenskrig blev landet delt i Øst og Vest. I Østtyskland orienterede systemet sig mod Sovjetunionens model, hvor det var almindeligt, at mødre arbejdede uden for hjemmet. Det var derfor nødvendigt at organisere et effektivt pasningssystem, og staten investerede også i uddannelse til pædagogerne på et højt niveau,” forklarer John Bennett.

“I Vesttyskland lagde man sig derimod op ad USA og den amerikanske ‘Hausfrau’-model. Her opfattede man det som familiens eget ansvar at passe barnet, inden det skulle begynde i skole. Denne konservative holdning blev så udbredt, at en udearbejdende mor ofte blev set som en ‘ravnemor’. Selv om der er ved at ske ændringer i Tyskland, er forestillingen om ravnemoren stadig meget udbredt.”

Pasning er forældres ansvar. Kløften mellem pasning og uddannelse er særligt stor i liberale økonomier som for eksempel USA og England.

“I liberale økonomier er pasning af småbørn ikke et offentligt anliggende, men familiens eget ansvar. Derfor er staten tilbageholdende med at investere i pasningstilbud til småbørn. I England er over 70 procent af pasningstilbuddene eksempelvis privatiseret,” fortæller John Bennett.

“I langt de fleste vestlige lande er der en dyb kløft mellem førskoleområdet og uddannelsessystemet.”

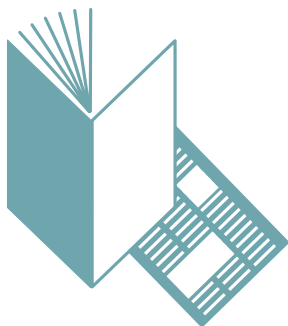
MERE VIDEN – GOD OG GRATIS

Mangler du inspiration til et forældremøde, arbejdet med pædagogiske læreplaner eller har du måske brug for at vide mere om en særlig gruppe af børn, så kan du som medlem af BUPL gøre brug af en særlig service hos Danmarks Pædagogiske Bibliotek.

Servicen betyder blandt andet, at du gratis kan få tilsendt artikler og bøger. Servicen er gratis, uanset om biblioteket skal bestille materialet hjem fra andre biblioteker eller selv har det liggende. Du kan også få hjælp til informationssøgning.

Alt du skal gøre er, at oprette dig som låner på biblioteket og fortælle, at du er medlem af BUPL. Ordningen gælder også for studerende, der er medlem af PLS.

Læs mere på BUPL's Pædagogiske Portal
www.bupl.dk/pp

OGSÅ "PUBLIKATIONER – GREATEST HITS"

På BUPL's Pædagogiske Portal kan du også få overblik over den mest relevante litteratur på udvalgte områder som SFO, specialpædagogik, sproglig udvikling og pædagogiske læreplaner. Siderne opdateres jævnligt med relevante temaer, som kan bruges som inspiration til det pædagogiske arbejde. Det er fageksperter fra Danmarks Pædagogiske Bibliotek, der har udvalgt litteraturen. Der er lagt vægt på en blanding af videnskabelige artikler og lettilgængelig inspiration til dagligdagens pædagogiske arbejde.

FORSKNING

Privatiseringen er ikke et problem i sig selv, men det er et problem, hvis det ikke styres centralt.

"Det betyder ikke, at der ikke skal være private pasningstilbud. De private services kan være – og er – gode tilbud, især når de er nonprofit og støttes og styres offentligt. I Danmark har I et intelligent

“ Politiske systemer har en enorm indflydelse på organiseringen af pasningstilbud.”

system, hvor forældre har mange valgmuligheder, men tilbuddene finansieres offentligt, og der er kvalitetskrav og krav til personalet,” siger John Bennett.

Når John Bennett skal skitsere, hvordan det ideelle pasningssystem ser ud, henviser han til det klassiske tyske begreb 'Bildung': Læring i dagtilbud handler om at styrke barnets sociale og kognitive dimensioner – på det niveau, barnet befinder sig.

Det er ikke det franske og engelske readiness to school-system, hvor børnehavebørn skal trænes til skolebænken. Det ligner snarere den nordiske model, men også her er der plads til mere læring og deltagelse. I den afsluttende OECD-rapport 'Starting Strong: Early Childhood Education and Care II' formuleres det sådan her:

"At lære at være, at lære at gøre, at lære at lære og at lære at leve sammen bør anses for at være essentielle dele af hvert barns rejse mod menneskelig og social udvikling."

John Bennett

John Bennett, ph.d., er Visiting Fellow ved Thomas Coram Research Institute, University of London. Han har tidligere været seniorrådgiver ved Directorate for Education, OECD, og været leder af UNESCOs Early Childhood and Family Unit. Han har skrevet adskillige artikler og bøger om børns læring og organiseringen af dagtilbud. Han er medforfatter til OECD-rapporterne Starting Strong.

LÆS MERE HER:

Starting Strong: Early childhood education and care I, OECD 2006

Starting Strong: Early childhood education and care II, OECD 2001